

TEAM INFORMATIE & ANALYSE

Datavisie Smallingerland

Gemeente Smallingerland

Drachten | Smallingerland

Inhoud

1.	Voorwoord	**4**
2.	Samenvatting	**6**
3.	Inleiding	**10**
4.	Wat betekent datagedreven werken voor Smallingerland?	**12**
5.	Organisatievisie op data en datagedreven werken	**14**
6.	Uitgangspunten en principes voor het werken met data	**20**
7.	Ethisch normenkader voor het werken met data	**24**
8.	Trends en ontwikkelingen	**30**
9.	Van datavisie naar datastrategie: hoe de datavisie in de praktijk vorm krijgt	**34**

Bijlage 1	Datavolwassenheidsmodel	**38**
Bijlage 2	Werken met data in Smallingerland; de huidige stand van zaken	**40**
Bijlage 3	Begrippen- en afkortingenlijst	**44**

1. VOORWOORD

In een tijdperk waar we evenveel kansen als risico's binnen datagebruik zien, werkt Smallingerland aan een datavisie die sturing geeft aan verantwoord en transparant datagebruik. Dit gebruik vormt geen ambitie op zichzelf. Wij werken iedere dag aan een inclusief, veilig en duurzaam Smallingerland waar onze samenleving in gedijt. "Data helpen hierbij." Het is van cruciaal belang dat we ons bewust zijn van de mogelijkheden die data ons hierin bieden, evenals de verantwoordelijkheden die daarmee gepaard gaan.

Het stelt ons in staat om de vraagstukken waarmee onze gemeente wordt geconfronteerd op een effectieve manier aan te pakken. Door middel van gegevens kunnen we trends identificeren, potentiële problemen voorspellen en oplossingen ontwikkelen die aansluiten bij de behoeften van de Smallingerlandse samenleving. Dit doen we met onze waarden en normen in ons achterhoofd.

In de datavisie beschrijven we de principes en uitgangspunten die de organisatie kan gebruiken om maatschappelijke waarde te verhogen. Dat doen we op een verantwoorde en zorgvuldige manier door rekening te houden met de privacy van alle betrokkenen en gezamenlijk uitlegbare antwoorden te zoeken op ethische vragen die voortkomen uit het datagebruik.

Ik nodig u uit om samen met ons deze datavisie te omarmen en bij te dragen aan de uitwerking ervan. Samen kunnen we de mogelijkheden van data benutten om de maatschappelijke opgaven binnen Smallingerland het hoofd te bieden. Laten we gezamenlijk werken aan een toekomst waarin gegevens ons helpen om weloverwogen beslissingen te nemen waar de samenleving bij gedijt.

Sipke Hoekstra

Wethouder Financiën, Recreatie en Toerisme, Strategische Samenwerking

2. SAMENVATTING

De gemeente Smallingerland streeft naar een duurzame en inclusieve gemeente waar inwoners vanuit de Friese identiteit kunnen leven, recreëren en werken. Data voegen waarde toe aan deze ambitie door op verschillende beleidsterreinen meer inzicht te krijgen in wat nodig is om deze ambitie te behalen.

Smallingerland heeft zich ambitieuze doelen gesteld binnen de opgaven van de Organisatievisie ‘De mens voorop’, de Omgevingsvisie 2040 en de Sociale Koers. Deze datavisie vindt haar basis in deze visies. Met deze visie wil de organisatie het realiseren van deze opgaven op integrale wijze bevorderen door het gebruik van data. Dit doen we op basis van twee perspectieven:

1. **Waarde creëren voor de samenleving met behulp van data**
2. **Bouwen aan een stevig datafundament voor de groei van de organisatie**

Data vormen het fundament waarop Smallingerland kennis ontwikkelt. Het veelvuldig inzetten van data om gefundeerde beslissingen te nemen biedt de mogelijkheid om beleid effectiever te maken, de dienstverlening aan inwoners, ondernemingen en maatschappelijke organisaties te verbeteren en het transparant handelen van de gemeente te vergroten.

Doel Datavisie

Met de datavisie versterkt Smallingerland de verwezenlijking van de wensen en behoeften van de samenleving en faciliteert medewerkers van de gemeente Smallingerland bij de uitvoering van hun werk. De visie op data staat niet op zichzelf, maar laat zich leiden door beleidsmatige keuzes uit de andere domeinen. Het biedt daarmee houvast waar de organisatie op dataniveau naar toe wil groeien, waarom de organisatie dit wil en laat zien op welke manier de samenleving hiervan profiteert.

Vertrekpunt datavisie: Huidige datavolwassenheidsniveau

Smallingerland investeert al in een databewuste organisatie om een basis te creëren waarop de organisatie kan groeien. Vanuit het Datavolwassenheidsmodel (bijlage 1) wordt deze basis omschreven als ‘pionierend’. Dit niveau kenmerkt zich door onder meer enkele data-ontsluitingen in dashboards, een behoefte bij initiatiefnemers om meer met data te doen en geen vast proces voor innovatie. Het biedt voldoende basis om als organisatie verder te groeien.
Geleid door verschillende trends en ontwikkelingen van inzet van kunstmatige intelligentie, interbestuurlijke datadeling, open data en verantwoord datagebruik werkt Smallingerland samen met DataFryslân aan het faciliteren en aanjagen van werken met data binnen de organisatie.

Visie op de vragen van morgen

Smallingerland bereidt zich proactief voor op de ontwikkelingen rondom kunstmatige intelligentie, open data en wat de samenleving in de toekomst van een gemeente vraagt. Dit doet de organisatie door data in te zetten als strategisch middel om grip en zicht te krijgen op de organisatie- en domeingerichte doelstellingen. De ambitie is om in de komende zes jaar door te groeien naar het datavolwassenheids-niveau ‘Onderscheidend’ binnen de kaders van een self-servicegemeente. Binnen de self-service-gemeente kunnen medewerkers zelf data inzetten om waarde toe te voegen aan beleidsontwikkeling en gerichte dienstverlening leveren doordat zij beschikken over de vaardigheden en tools om met data te werken.

De groei naar een self-servicegemeente oogt wellicht als een lineaire ontwikkeling, maar dat is zeker niet het geval. In een tijd waar (technologische) ontwikkelingen elkaar snel opvolgen, toont de organisatie de noodzakelijke flexibiliteit om te voldoen aan de vragen van morgen. Dit resulteert in een stapsgewijze aanpak waarbij we regelmatig de voortgang beoordelen en indien nodig aanpassingen maken in onze aanpak.

Verantwoord gebruik van data voor de samenleving

Smallingerland wil op een verantwoorde en transparante wijze werken met data. Dit doet Smallingerland vanuit de publieke waarden die horen bij de gemeente van een duurzame en inclusieve leefomgeving waar inwoners vanuit de Friese identiteit kunnen leven, recreëren en werken, ook in deze digitaliserende wereld. Het gebruik van de diensten van de gemeente en de interactie met de gemeente moet rechtvaar-dig, transparant en veilig kunnen plaatsvinden. Door een vaste structuur aan te brengen in het gesprek over mogelijke dilemma’s met conflicterende waarden, garandeert Smallingerland dat publieke waarden met de grootst mogelijke zorg worden gehanteerd. Daarbij kan het zijn dat de ene waarde meer prioriteit krijgt dan de andere, per casus wordt besloten welke waarde prioriteit krijgt.

Uitgangspunten en principes voor het werken met data

Smallingerland heeft haar perspectieven op datagedreven werken vertaald naar de visie op het werken met data. In deze visie stelt Smallingerland vast dat zij groeit naar een georganiseerde basis om op verder te bouwen. De volgende uitgangspunten en principes vormen de leidraad voor de transitie. Principes en uitgangspunten geven beide richting en duiding aan de manier waarop Smallingerland met data werkt. Ze bieden houvast voor het opstellen van de datastrategie die volgt uit de datavisie.

Principes in het werken met data in Smallingerland

1. De inzet van data komt de Smallingerlandse samenleving ten goede
2. De inzet van data door Smallingerland gebeurt op transparante wijze
3. Data over de samenleving van Smallingerland zijn toegankelijk voor de samenleving
4. Datagedreven werken in Smallingerland is een proces van doorlopend leren en doorontwikkelen
5. De mens gaat voor het rekenmodel

Uitgangspunten bij datapraktijken in Smallingerland

1. Smallingerland is een slimme volger van ontwikkeling op Datagedreven werken
2. Kennisbehoefte binnen dataprojecten staat centraal
3. Actuele data zijn beschikbaar en toegankelijk voor medewerkers in uitvoer, beleid en bestuur
4. We respecteren de privacy van onze inwoners en handelen in lijn door beveiliging van hun gegevens
5. We ontwikkelen dataproducten op basis van bestaande en bewezen modellen en technieken

Actiepijlers: van visie naar actie

Door het concretiseren van de datavisie naar een datastrategie kan Smallingerland effectief sturen op het gebruik van data en de gewenste resultaten bereiken. Het helpt de organisatie bij het creëren van een gestructureerd kader voor datagedreven werken en zorgt ervoor dat alle inspanningen op het gebied van data gericht zijn op het steeds meer toevoegen van waarde door data in te zetten binnen de gemeentelijke opgaven. Dat doen we richting de toekomst op basis van vijf pijlers. De eerste pijler vertegenwoordigt het borgen van de menselijke maat binnen het werken met data. De daaropvolgende pijlers vertegenwoordigen de randvoorwaarden die nodig zijn om waardecreërend te werken.

- **Pijler 1: Waardecreërend ontwikkelen**
- **Pijler 2: Datageletterdheid**
- **Pijler 3: Datagovernance**
- **Pijler 4: Data & Analyse**
- **Pijler 5: Technisch fundament**

3. INLEIDING

Data spelen een steeds belangrijkere rol in de samenleving en de hoeveelheid beschikbare data neemt steeds sneller toe. Data hebben een essentiële ondersteunende en faciliterende rol bij het bereiken van de organisatiedoelen en de doelen in de samenleving. Data vormen een steeds waardevoller instrument voor het nemen van gefundeerde beslissingen. In dit tijdperk van digitale transformatie is het voor gemeenten essentieel om op basis van data te sturen en te werken. Dit gebeurt al op veel manieren en op veel plaatsen binnen gemeentelijke organisatie van Smallingerland, maar ook daarbuiten, bijvoorbeeld in het samenwerkingsverband DataFryslân.

Om structuur en perspectief aan te brengen in deze ontwikkelingen en tevens de hele organisatie daarin mee te laten ontwikkelen is deze datavisie opgesteld. Gemeente Smallingerland erkent het potentieel van data als strategisch hulpmiddel voor het verbeteren van de kwaliteit van leven voor haar inwoners, het efficiënt beheren van gemeentelijke diensten en het bevorderen van duurzame ontwikkeling. Deze datavisie schetst hoe de gemeente zich wil ontwikkelen in de komende zes jaar. We kijken naar buiten én naar binnen als we definiëren waar we in deze periode naartoe willen groeien, want de ontwikkelingen in de samenleving en in de interne organisatie gaan hand in hand en gaan razendsnel. Deze datavisie is gebaseerd op de visiestukken van Smallingerland, de Organisatievisie ‘De mens voorop’ en de Samenlevingsvisie met daarin de Omgevingsvisie 2040 en de Sociale Koers.

Leeswijzer

In deze datavisie belichten we eerst wat we in Smallingerland verstaan onder datagedreven werken.

Daarna presenteren we de datavisie. Deze bestaat uit drie onderdelen. Eerst laten we zien welke perspectieven op het werken met data we hanteren. Daarin beschrijven we wat we met datagedreven werken willen bereiken voor de samenleving en voor de organisatie. Daarna beschrijven we in de visie de huidige datavolwassenheid, alsook de manier waarop we die naar een hoger niveau zullen brengen. In de derde paragraaf leggen we dat concreet vast in ambities op het gebied van de organisatie, techniek en processen. We maken concreet welke stappen de organisatie in datavolwassenheid doormaakt en hoe dat er in de praktijk uitziet.

Daarna worden principes en uitgangspunten uitgewerkt. Deze geven ons richting en houvast bij het realiseren van deze visie.

Niet onbelangrijk, we realiseren ons dat het veranderen naar een datagedreven gemeente risico’s met zich meebrengt. Om de ethische dilemma’s die bij deze transformatie zullen ontstaan het hoofd te bieden is vervolgens een ethisch normenkader opgenomen in deze visie.

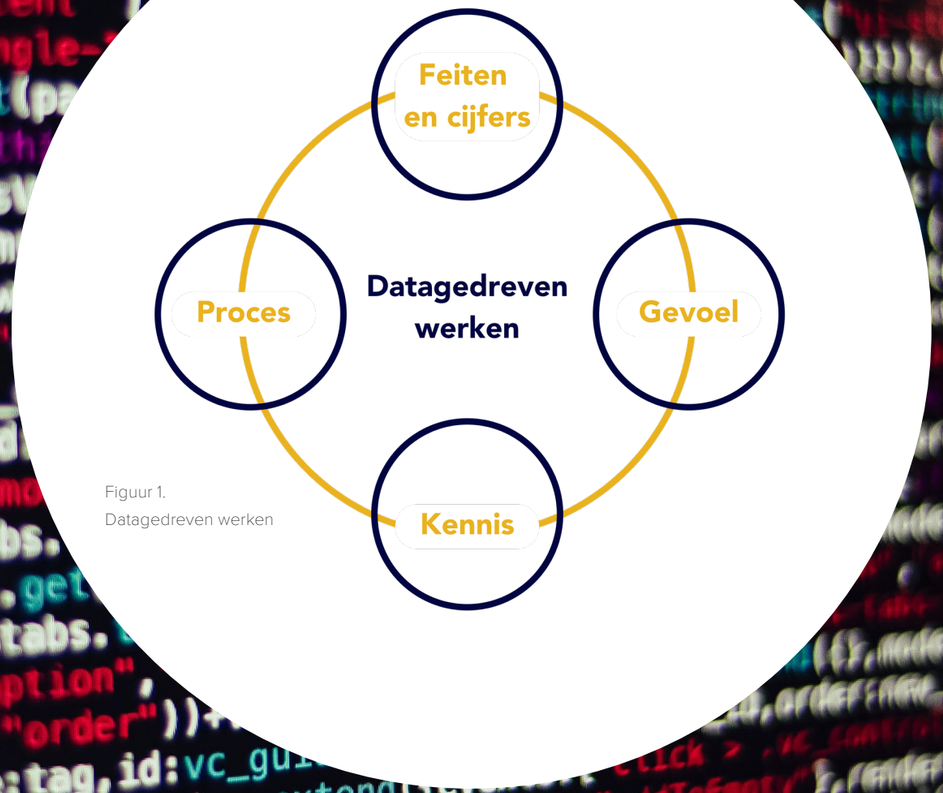
Als achtergrond bij de datavisie geven we hierna voorbeelden van de trends en ontwikkelingen in datagedreven werken op lokaal, nationaal en Europees niveau.

Tot slot geven we een doorkijk naar de volgende stap, het opstellen van een datastrategie: hoe gaan we in Smallingerland invulling geven aan deze datavisie?

4. WAT BETEKENT DATAGEDREVEN WERKEN VOOR SMALLINGERLAND?

Data vormen een centraal fundament waarop Smallingerland kennis ontwikkelt. Het veelvuldig inzetten van data om gefundeerde beslissingen te nemen, biedt de mogelijkheid om beleid effectiever te maken, de dienstverlening aan inwoners, ondernemingen en maatschappelijke organisaties te verbeteren en het transparant handelen van de gemeente te vergroten.

We baseren onze beslissingen op feitelijke gegevens afkomstig uit verschillende bronnen, waaronder van de gemeentelijke organisatie, regiopartners en commerciële organisaties. Deze gegevens worden verzameld en geanalyseerd om waardevolle inzichten te verkrijgen, mede door data te combineren met onze kennis op lopende ontwikkelingen binnen het sociale, fysieke en dienstverleningdomein. Op basis van de verkregen inzichten streven we ernaar om geïnformeerde beslissingen te nemen die een grotere waarde hebben voor de samenleving.

Figuur 1.
Datagedreven werken

5. ORGANISATIEVISIE OP DATA EN DATAGE-DREVEN WERKEN

5.1 Twee perspectieven voor datagedreven werken in Smallingerland
De gemeente Smallingerland streeft naar een duurzame en inclusieve gemeente waar inwoners vanuit de Friese identiteit kunnen leven, recreëren en werken. Data voegen waarde toe aan deze ambitie door op verschillende beleidsterreinen meer inzicht te bieden in wat nodig is om deze ambitie te behalen. De datavisie heeft tot doel om het gebruik van data binnen maatschappelijke opgaven op integrale wijze te bevorderen voor een gerichte aansluiting op de wensen en behoeften van de samenleving. Dit doen we vanuit een samenlevingsperspectief en een organisatieperspectief:

1. Waarde creëren voor de samenleving met behulp van data
We stellen de mens voorop, houden rekening met de ontwikkelingen in de digitale wereld en creëren zo meer inzicht in maatschappelijke vraagstukken door het analyseren van data. Daardoor nemen onze beleidsmakers en uitvoerders van beleid effectievere beleidsbeslissingen en kunnen zij interventies plegen zodat ze vooruitgang boeken op deze vraagstukken. Dit verbetert onze dienstverlening, omdat gemeentelijke activiteiten beter aansluiten bij de wensen en behoeften van de samenleving. Hoe we deze beslissingen nemen en welke rol data daarin spelen communiceren we met de samenleving, zodat de open en transparante relatie met de samenleving wordt behouden.

2. Bouwen aan een stevig datafundament voor de groei van de organisatie
We werken aan een solide basis voor het verzamelen, analyseren en benutten van betrouwbare, actuele en relevante data. Dit stelt Smallingerland in staat om waarde te creëren door de inzet van data op stevige bedrijfsvoering, effectievere besluitvorming, verbeterde dienstverlening en innovatie in de samenleving. Dit doen we door een gestructureerde basis neer te zetten met voldoende menselijke en materiële middelen in lijn met standaarden uit wetgeving zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming, Wet Open Overheid en aankomende Europese Verordeningen als de AI Act. De basis bestaat uit een toekomstbestendige datagovernancestructuur, datamanagementstructuur, data-ecosysteem, datavaardigheden en ethisch normenkader voor onze medewerkers.

5.2 Visie op datagedreven werken: ontwikkeling van datavolwassenheid
Als Smallingerland stellen we de samenleving en medewerker voorop en werken we vanuit de Friese identiteit aan een duurzaam en inclusief Smallingerland (Organisatievisie ‘De mens voorop’, Omgevingsvisie 2040 en de Sociale Koers). De datavisie Smallingerland versterkt de verwezenlijking van de wensen en behoeften van de samenleving en faciliteert medewerkers van de gemeente Smallingerland bij de uitvoering van hun werk.

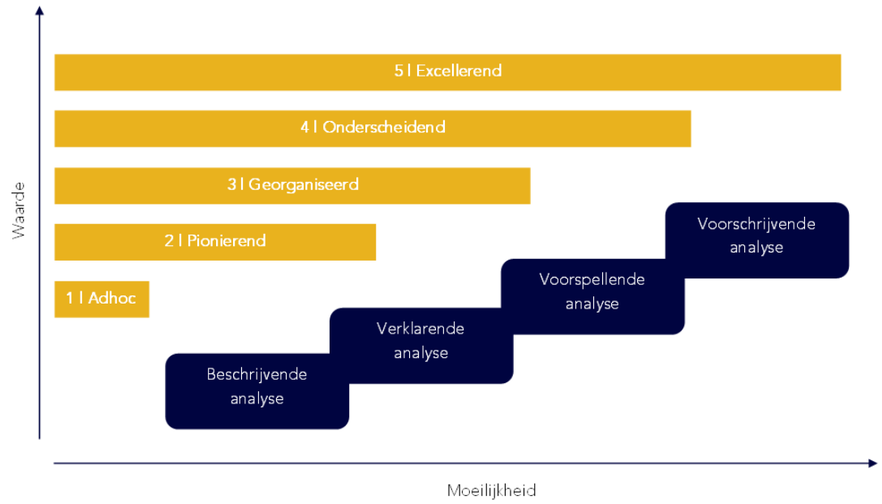
Deze visiedocumenten vormen de basis voor de ethische normen, uitgangspunten en principes die de organisatie gebruikt bij het werken met data (zie daarvoor hoofdstuk 6 en 7). De datavisie staat namelijk niet op zichzelf, maar laat zich leiden door beleidsmatige keuzes uit de andere domeinen. De datavisie biedt daarmee houvast waar de organisatie op dataniveau naar toe wil groeien, waarom de organisatie dit wil en laat zien op welke manier de samenleving hiervan profiteert.

Vertrekpunt: Huidige datavolwassenheid | pionierend

De medewerkers werken met data op basis van de kennis van vandaag. Deze kennis ontwikkelt zich snel door de ontwikkelingen buiten de gemeentemuren. Het gaat om inzet van data voor beschrijvende en, waar dat kan, verklarende data-analyses, beleidsontwikkeling gesteund door inzichten uit data en mondjesmaat de inzet van algoritmes en kunstmatige intelligentie (zie bijlage 2 voor de volledige huidige stand van zaken).

De medewerkers in de voorhoede die werken met data volgen deze ontwikkelingen op de voet. Op organisatieniveau worden de ontwikkelingen (nog) niet volledig geadopteerd. Om als organisatie te groeien is een collectief leerproces noodzakelijk. Op voorhand incalculeren van welke situaties we welke lessen leren is niet realistisch. Om die reden blijven we als organisatie ons handelen evalueren, zodat we flexibel om kunnen gaan met verbetering en verandering.

Naast de kennis vraagt het werken met data ook inzet op de vaardigheden en competenties van medewerkers. De pioniers in de organisatie werken aan hun databewustzijn en datageletterdheid door data te leren lezen en erover te communiceren. Het gros van de organisatie vraagt hier nog ondersteuning op.

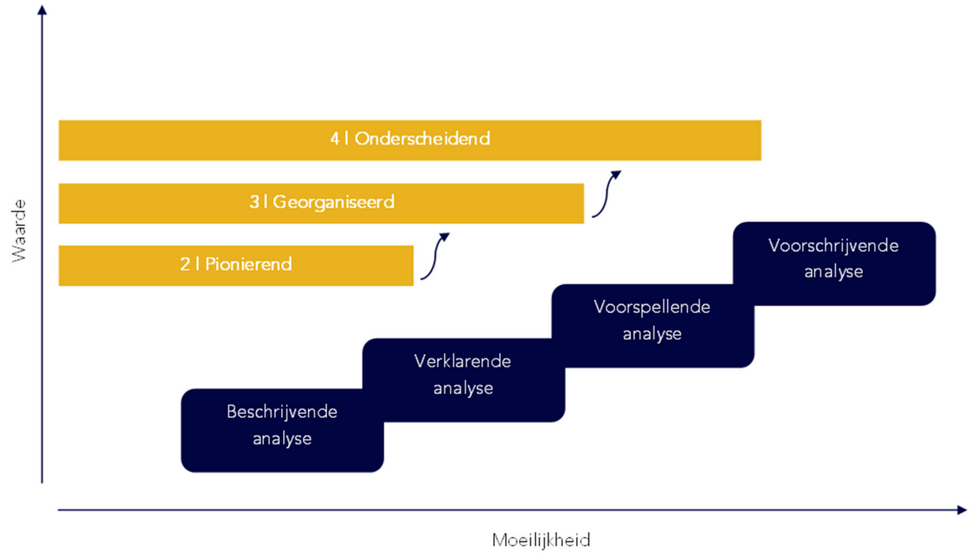
Figuur 2
Datavolwassenheidsmodel

Voorbereiden op de vragen van morgen

Smallingerland bereidt zich proactief voor op de ontwikkelingen rondom kunstmatige intelligentie, open data gecombineerd met wat de samenleving in de toekomst van een gemeente vraagt. Dit vraagt om ontwikkelen naar een databewuste organisatie, dienstverlening en samenleving. Databewust zijn vertaalt zich naar de verwezenlijking van de wensen en behoeften van de samenleving en faciliteert medewerkers van de gemeente Smallingerland bij de uitvoering van hun werk.
Data vormen in de ruwe vorm een strategisch middel om hogere maatschappelijke en organisatiedoelstellingen te bereiken. Om data in te zetten als strategisch middel moet de verzameling, verwerking en duiding ervan aansluiten op de organisatie- en domeingerichte doelstellingen, maar ook op het kunnen van de organisatie. In de komende zes jaar groeit Smallingerland door van Pionierend naar Georganiseerd naar Onderscheidend.

Stapsgewijze verandering

De groei op het volwassenheidsniveau (figuur 2) oogt een lineaire ontwikkeling, maar is dat zeker niet. In een tijd waar (technologische) ontwikkelingen elkaar snel opvolgen, toont de organisatie de noodzakelijke flexibiliteit om te voldoen aan de vragen van morgen. Dit resulteert in een stapsgewijze aanpak waarbij we regelmatig de voortgang beoordelen en indien nodig aanpassingen maken in onze aanpak. Dit ondersteunt de ontwikkeling van de datavolwassenheid binnen de niveaus Georganiseerd en Onderscheidend. Deze lopen in elkaar over en versterken elkaar (figuur 3).

Figuur 3
Ontwikkeling binnen datavolwassenheidsmodel

5.3 Ambities datavolwassenheid

Om een vaste koers te kunnen houden in de komende ontwikkelingen stellen we in deze datavisie ambities vast op organisatieniveau, technisch niveau en procesniveau.

Datavolwassenheid Organisatie

Smallingerland ontwikkelt zich richting een self-servicegemeente. Hierbij faciliteren we de medewerkers om, ondersteund door het datateam, zelf rapportages op te stellen. Dit vraagt een ontwikkeling van de organisatie en medewerkers.

Volwassenheid 3

Werken met data wordt een basisvaardigheid waar specifieke medewerkers, management en bestuurders op getraind worden. In de aanloop naar de self-servicegemeente investeert Smallingerland in de datageletterdheid van medewerkers, maar ook in die van de samenleving. Zij communiceert transparant over haar handelen met data en welk effect dit heeft op de bedrijfsvoering, beleidsvorming en -sturing en de samenleving.

We volgen de ontwikkelingen buiten de gemeentemuren op de voet. We investeren in hergebruik en standaardisatie en sluiten aan bij initiatieven in de markt en samenwerkingspartners. Door deze samenwerking kunnen we verantwoord gebruik maken van data, kosten besparen, de benodigde capaciteit optimaliseren en onze werkzaamheden effectiever en efficiënter maken.

Volwassenheid 4

Werken met data is een basisvaardigheid waar de gehele organisatie op getraind wordt. Het fundament voor de self-servicegemeente staat en Smallingerland investeert in de professionalisering van de datageletterdheid van de organisatie en die van de samenleving. Zij communiceert transparant over haar handelen met data en welk effect dit heeft op de bedrijfsvoering, beleidsvorming en -sturing en de samenleving.

We volgen de ontwikkelingen buiten de gemeentemuren op de voet en investeren in de uitbreiding van eigen reken- en analysemodellen op het analyseniveau van beschrijvend, verklarend en voorspellend. Verantwoord datagebruik wordt geborgd door de ethische commissie waarin medewerkers en inwoners in plaatsnemen.

Datavolwassenheid Techniek

Smallingerland ontwikkelt een technische ondersteuning voor de self-servicegemeente door ontwikkeling van datamanagement en data-integratie. Op basis van de organisatiegroei passen we de technische basis aan.

Volwassenheid 3

De technische basis bestaat uit een organisatiebrede structuur voor dataopslag, -verwerking en -ontsluiting. We bouwen hierin voort op de schouders van reuzen. Huidige analysemodellen die ontwikkeld zijn door de Rijksoverheid en VNG worden geanalyseerd, overgenomen en vanuit daar verder uitgebreid. We maken gebruik van data uit bestaande interne werkprocessen en openbare en betaalde bronnen. De kennisbehoefte vanuit maatschappelijke opgaven is hierin leidend. Daar waar de kans zich voortdoet ontwikkelt Smallingerland eigen datasets binnen de fysieke leefomgeving.

Volwassenheid 4

Een doorontwikkeling van de technische basis vraagt in bepaalde gevallen een herinvestering om een groei door te kunnen maken. Hier is Smallingerland op voorbereid. Aanpassend vermogen is namelijk inherent aan het leerproces waar we als organisatie aan deelnemen. Binnen de verschillende domeinen gebruiken we de bestaande rekenmodellen als basis om door te groeien naar meer complexe analyses. Dit vraagt een versteviging van de datastructuren rondom opslag en integratie, waardoor het mogelijk wordt voor Smallingerland om eigen databronnen te ontwikkelen.
De ontwikkeling van eigen databronnen gebeurt in de fysieke leefomgeving. Hier wordt door het gebruik van sensoren en andersoortige meetapparatuur data over de gemeente Smallingerland op een transparante manier verzamelend en ontsloten voor het gebruik door medewerkers en inwoners.

Datavolwassenheid Processen

Smallingerland investeert voor de realisatie van de self-servicegemeente in de beschrijvingen van werkprocessen, datagovernance en structuren rondom werken met data. Deze zijn nodig om data op een juiste manier te registreren, ontsluiten en ermee aan de slag te gaan.

Volwassenheid 3

De kennisbehoefte staat centraal bij de ontwikkeling van dataprocessen, te maken samenwerkingsafspraken en werkprocessen. Smallingerland neemt het maatschappelijke vraagstuk als startpunt en bekijkt welke meerwaarde data kan leveren. Het automatiseren van werkprocessen heeft zijn meerwaarde al aangetoond bij andere overheidslagen. Voortbouwend op dit inzicht bekijkt Smallingerland de mogelijkheden hiervan om de dienstverlening richting de samenleving te verbeteren en te versnellen.

Volwassenheid 4

Het fundament staat, waardoor Smallingerland de kansen verkent van de inzet van geavanceerde technieken en modellen. De kennisbehoefte van de maatschappelijke opgaven staan centraal, maar is niet in alle gevallen leidend. Smallingerland verkent ook de mogelijkheden om techniek aan vraagstukken te verbinden. Automatisering van processen vormt hierin het uitgangspunt.

6. UITGANGSPUNTEN EN PRINCIPES VOOR HET WERKEN MET DATA

Smallingerland heeft haar perspectieven op datagedreven werken (5.1) vertaald naar de visie op het werken met data. In deze visie stelt Smallingerland vast dat zij zoals boven beschreven groeit naar een georganiseerde basis om op verder te bouwen naar een onderscheidende manier van werken met data. De volgende uitgangspunten en principes vormen de leidraad voor deze transitie.

Principes en uitgangspunten geven beide richting en duiding aan de manier waarop Smallingerland met data werkt. Het biedt houvast voor de datastrategie die volgt uit de datavisie. We verstaan hieronder het volgende:

- **Principes zijn richtinggevend over de wijze waarop we met data werken in Smallingerland**
- **Uitgangspunten zijn praktische uitwerkingen van principes en zijn vertrekpunten die we van belang vinden bij het werken met data**

Principes in het werken met data in Smallingerland

1. De inzet van data komt de Smallingerlandse samenleving ten goede
We werken met data vanuit de menselijke maat. Onze inwoners, organisaties en ondernemers zijn uniek en op die manier blijven we hen behandelen. We zetten data in om voor hen een verbetering aan te brengen in de dienstverlening, efficiënte besluitvorming, transparantie en participatie, verbeterde beleidsontwikkeling en effectieve allocatie van middelen. Deze aspecten dragen bij aan een betere kwaliteit van leven en het vervullen van de behoeften van de Smallingerlandse samenleving.

2. De inzet van data door Smallingerland gebeurt op transparante wijze
De organisatie is open en transparant over de manier waarop we gegevens verzamelen, gebruiken en delen, en neemt de nodige maatregelen om de privacy van individuen te beschermen. Het delen van relevante gegevens met de samenleving stelt inwoners in staat om inzicht te krijgen in hoe beslissingen worden genomen. Daarnaast zorgen wij op deze manier dat de implicaties van onze analyses altijd verklaarbaar blijven naar de samenleving en het individu. Dit bevordert de betrokkenheid van burgers en maakt participatie mogelijk bij het vormgeven van beleid en besluitvorming.

3. Data over de samenleving van Smallingerland zijn toegankelijk voor de samenleving
Door gegevens te delen met inwoners, organisaties en andere belanghebbenden, streeft Smallingerland transparantie en betrokkenheid na. Dit stelt de samenleving in staat om inzicht te krijgen in de gegevens en trends die betrekking hebben op hun gemeenschap. Toegankelijke data moedigen ook de participatie aan, omdat inwoners op basis hiervan kunnen deelnemen aan het beleidsproces en bijdragen aan de besluitvorming. Het delen van data bevordert dus de openheid en betrokkenheid van de samenleving bij de ontwikkeling van Smallingerland.

4. Datagedreven werken in Smallingerland is een proces van doorlopend leren en doorontwikkelen
Datagedreven werken is een proces waarbij we door het herhaaldelijke gebruik van data geleidelijk meer leren van wat we doen, wat we ermee bereiken en hoe we dit in de toekomst zien. De organisatie faciliteert dit proces. Op korte termijn werken we toe naar een basisstructuur voor het werken met data, waaronder het opslaan en gebruikmaken van vooraf bepaalde interne gegevensbronnen. Op de lange termijn zijn we een gemeente die met gebruik van deze bronnen en met gestandaardiseerde externe databronnen processen terugkijkend, doorkijkend en ook vooruitkijkend analyseert.

5. De mens gaat voor het rekenmodel
Bij de inzet van rekenmodellen wordt altijd een menselijke toets ingebouwd. We zien de kansen die algoritmes opleveren voor Smallingerland en willen deze benutten. Maar belangrijker vinden wij het beschermen van de privacy en integriteit van onze inwoners. Daarom zullen we bij het gebruik van algoritmes altijd op technische en inhoudelijke vlakken toetsen op welke manier het algoritme welke groep beïnvloedt en hierop passend reageren. We bouwen met regelmaat checks en balances in om deze toets te kunnen blijven uitvoeren. Tegelijk realiseren we ons dat ons denkvermogen beperkt is vergeleken met kunstmatige intelligentie. We waarderen dit aspect van menselijkheid ook in onze medewerkers.

Uitgangspunten bij datapraktijken in Smallingerland

1. Smallingerland is een slimme volger van ontwikkeling op Datagedreven werken
Smallingerland is actieve volger van de ontwikkelingen op het gebied van datagedreven werken. We erkennen het belang en de potentie van data in het verbeteren van beleidsvorming en dienstverlening. Door de trends en ontwikkelingen op dit gebied nauwlettend te volgen, blijft Smallingerland op de hoogte van nieuwe wetgeving, standaarden, methoden, technologieën en best practices. Dit stelt ons in staat om voortdurend te leren en te evolueren in onze datagedreven aanpak. Als slimme volger kan Smallingerland profiteren van de kennis en ervaring van andere organisaties en zo haar eigen datagedreven werkwijze verder versterken en verbeteren.

2. Kennisbehoefte binnen dataprojecten staat centraal
De vraag die we met behulp van data willen oplossen is het vertrekpunt voor alle datapraktijken. De vraag zelf dient inhoudelijk onderbouwd te zijn, te passen binnen het ethisch normenkader en oplosbaar te zijn met behulp van data. Hieruit volgt dat dataminimalisatie de standaard is in datapraktijken. Dit houdt in dat niet meer gegevens worden verzameld, opgeslagen en verwerkt dan noodzakelijk is voor het beoogde doel.

3. Actuele data zijn beschikbaar en toegankelijk voor medewerkers in uitvoer, beleid en bestuur
Smallingerland faciliteert de organisatie met gegevensbeheersystemen en datatools, zodat zij snel en gemakkelijk relevante data verkrijgen. Ook kunnen zo tot nog toe onzichtbare patronen of effecten aan het licht worden gebracht. Dit stelt medewerkers in staat om beslissingen te nemen op basis van gegevens en inzichten, wat de effectiviteit en efficiëntie van hun werk bevordert. Het toegankelijk maken van data voor medewerkers op verschillende niveaus van de organisatie bevordert een datagedreven cultuur en zorgt ervoor dat besluitvorming en beleidsvorming gebaseerd zijn op betrouwbare en actuele data.

4. We respecteren de privacy van onze inwoners en handelen in lijn door beveiliging van hun gegevens
In Smallingerland hechten we groot belang aan de privacy van onze inwoners en de beveiliging van hun gegevens. Bij het verzamelen, opslaan en verwerken van data hanteren we strikte maatregelen om ervoor te zorgen dat persoonlijke data veilig en vertrouwelijk blijft. We voldoen aan alle geldende privacywetgeving en -voorschriften om de privacyrechten van onze inwoners te waarborgen. Daarnaast investeren we in de beveiliging van de gegevens ter bescherming tegen ongeautoriseerde toegang, verlies of diefstal. We zetten ons in voor een transparante en verantwoorde omgang met data, waarbij de privacy van onze inwoners altijd voorop staat.

5. We ontwikkelen dataproducten op basis van bestaande en bewezen modellen en technieken
We maken gebruik van gevestigde methodologieën en analysetechnieken die hun waarde hebben bewezen in vergelijkbare contexten. Dit stelt ons in staat om betrouwbare en nauwkeurige inzichten uit de data te verkrijgen. We baseren onze beslissingen en acties op solide en betrouwbare data, wat bijdraagt aan effectievere beleidsvorming en besluitvorming. Door te vertrouwen op bewezen modellen en technieken, minimaliseren we het risico van fouten en vergroten we de kans op succesvolle implementatie van datagestuurde initiatieven die ten goede komen aan de Smallingerlandse samenleving.

7. ETHISCH NORMENKADER VOOR HET WERKEN MET DATA

Zorg voor onze inwoners, bedrijven en organisaties

In gemeente Smallingerland staat de veiligheid van inwoners in een duurzame omgeving voorop. Dit is een centraal onderdeel van de omgevingsvisie. Ook in het digitale Smallingerlandse landschap is de veiligheid van inwoners in een duurzame omgeving geborgd. We werken dagelijks met (persoonlijke) gegevens van onze inwoners, bedrijven en organisaties en vinden dat hun welzijn en veiligheid te allen tijde boven organisatiedoelen van de gemeente moeten staan. Dit gedachtengoed is diepgeworteld in de organisatie en medewerkers zijn vanuit hun eigen persoonlijke waarden doordrongen van dit belang.

We borgen onze publieke waarden ook als het moeilijk wordt

De opgaven voor Smallingerland, zoals die in de organisatievisie en de samenlevingsvisie zijn uitgewerkt, zijn ambitieus. Het inzetten van data en digitalisering om deze opgaven beter, sneller en meetbaarder te realiseren biedt verregaande kansen en mogelijkheden. Maar deze mogelijkheden brengen ook risico's met zich mee. Door puur doelgericht te werk te gaan kunnen belangrijke publieke waarden in dit proces onder druk komen te staan. Het veiligstellen van deze waarden is dan ook een belangrijke voorwaarde om datagedreven werken op de juiste manier in de samenleving en de organisatie te kunnen inbedden (Rathenau Instituut 2018). Wij voelen ons verantwoordelijk voor het borgen van deze waarden.

Publieke waarden voor Smallingerland in beeld

Allereerst is het nodig om de publieke waarden zoals die voor Smallingerland van toepassing zijn te kennen en te adopteren. De organisatiewaarden van Smallingerland, Samen, Persoonlijk en Doen zijn verdeeld in publieke waarden zoals die voor Smallingerland van toepassing zijn. Hieronder zijn deze waarden uitgewerkt en gedefinieerd. We hebben beschreven wat eronder verstaan en hoe dit kan uitwerken in de dagelijkse praktijk. Daarmee hebben we een eerste stap gezet in het borgen: we weten welke waarden we zeker willen stellen.

Afwegingskader publieke waarden: handvatten voor de ethische discussie

Zoals besproken zijn bij het inzetten van data verschillende belangen aan de orde. Belangen, zoals doelmatigheid en efficiency kunnen conflicteren met de publieke waarden van Smallingerland. Door een vaste structuur aan te brengen in het gesprek over het dilemma garandeer je als organisatie dat je publieke waarden met de grootst mogelijke zorg worden gehanteerd. Daarbij kan het zijn dat de ene waarde meer prioriteit krijgt dan de andere, per casus wordt besloten welke waarde prioriteit krijgt.

De volgende stappen zijn richtinggevend in de ethische discussie.

- **Mag het? Zijn er wettelijke bezwaren tegen het voorgenomen gebruik of de inzet van data?**
- **Kan het? Is het technisch mogelijk om dit te doen?**
- **Is het wenselijk? Bij deze laatste vraag komt het erop neer om de publieke waarden te borgen en te bepalen welke waarde prioriteit krijgt. De volgende vragen worden op volgorde beantwoord om dit besluit te kunnen maken:**
  - Wie raakt het? Welke personen/doelgroepen worden er geraakt door de datagedreven toepassing?
  - Hoe raakt het hen? Op welke manier raakt het de betrokkenen? Positieve en negatieve gevolgen worden afgewogen.
  - Welke publieke waarden prioriteren we? Welke publieke waarden komen daarmee in het gedrang? Dit is de ethische afweging die voor iedere casus uniek is.
  - Welke keuze maken we? Wat besluiten we als groep wat acceptabel is?

7.1 Samen
Met kernwaarde ‘Samen’ omvatten we de publieke waarden die te maken hebben met bij elkaar betrokken zijn en met elkaar verbonden zijn. Binnen de kernwaarde ‘Samen’ onderscheiden we de publieke waarden Verbindend, Diversiteit en Inclusief.

7.1.1 Verbindend
Data die worden gegenereerd in het proces van datagedreven werken in Smallingerland zijn van de hele samenleving. We zijn transparant over de manier waarop we welke data opslaan en gebruiken. We zorgen dat mensen altijd op de hoogte kunnen zijn over de manier waarop hun gegevens worden verwerkt. Dit principe versterkt de verbinding tussen overheid en inwoners.

Bijvoorbeeld:
Wanneer we gegevens over inwoners verzamelen in de buitenruimte zorgen we ervoor dat inwoners daarvan op de hoogte zijn. We maken duidelijk waarom we de gegevens verzamelen en wat de meerwaarde voor de inwoner en de samenleving is.

7.1.2 Diversiteit
Diversiteit is een belangrijke pijler van de Smallingerlandse samenleving en in Smallingerland kijken we naar gezamenlijkheden en niet naar de aspecten die mensen verschillend maken. Gemeente Smallingerland zorgt er daarom voor dat het gebruik van algoritmes niet leidt tot discriminatie of uitsluiting.

Bijvoorbeeld:
Algoritmes worden inhoudelijk op discriminatoire werking getoetst en eventuele schadelijke effecten worden geëlimineerd.

7.1.3 Inclusief
Data zijn openbaar beschikbaar en toegankelijk tenzij hierin aanmerkelijke risico’s voor de samenleving besloten liggen. Door op deze wijze te werk te gaan biedt datagedreven werken de mogelijkheid aan inwoners om ook van de gegevens te profiteren.

Bijvoorbeeld:
Alle inwoners, bedrijven en organisaties hebben waar mogelijk toegang tot de gegevens van Smallingerland.

7.2 Persoonlijk
Met kernwaarde ‘Persoonlijk’ omvatten we de publieke waarden die te maken hebben met klaarstaan voor elkaar en de menselijke maat. Binnen de kernwaarde ‘Persoonlijk’ onderscheiden we de publieke waarden Betrouwbaar, Rechtvaardig, Verantwoordelijk en Menselijk contact

7.2.1 Betrouwbaar
Gemeente Smallingerland wil dichtbij haar inwoners staan en hecht daarom veel waarde aan betrouwbaarheid. Bewustzijn van de machtsverhoudingen van de gemeente ten opzichte van inwoners, bedrijven en organisaties wordt daarom altijd meegewogen in ethische dilemma’s.
Bijvoorbeeld:
Het perspectief van de inwoner staat centraal bij datagedreven beslissingen.

7.2.2 Rechtvaardig
Met rechtvaardigheid wordt bedoeld dat datagedreven interventies geen onevenredig voordeel of nadeel tot gevolg mogen hebben voor individuele inwoners, bedrijven of organisaties.

Bijvoorbeeld:
Datagedreven interventies kunnen leiden tot discriminatie, uitsluiting, ongelijke behandeling, en stigmatisering.Deze negatieve effecten moeten, net als in de andere manieren van beleidsvorming en -uitvoering, worden voorkomen.

7.2.3 Verantwoordelijk
Smallingerland neemt verantwoordelijkheid voor de privacy van inwoners en medewerkers bij het inzetten van data. Bij het inzetten van data wordt altijd getoetst aan wet- en regelgeving en daar waar ruimte voor interpretatie bestaat, staat voorop dat het welbevinden van de inwoner en medewerker er niet door wordt aangetast of kan worden in de toekomst. Er wordt specifiek aandacht besteed aan de risico’s die doelverschuiving met zich meebrengen.

Bijvoorbeeld:
Alleen medewerkers met de juiste autorisatie hebben toegang tot de betreffende (persoons)gegevens.

7.2.4 Menselijk contact
Digitalisering komt niet in de plaats van menselijk contact en algoritmes komen niet in de plaats van besluitvorming die het individu aangaat. Data hebben een essentiële ondersteunende en faciliterende rol bij het bereiken van de organisatiedoelen en de doelen in de samenleving.

Bijvoorbeeld:
Als datagedreven werken of algoritmes impact hebben op individuele inwoners, bedrijven of organisaties vindt vooraf altijd een menselijke controle plaats.

7.3 Doen
Met kernwaarde ‘Doen’ omvatten we de publieke waarden die te maken hebben met een zichtbaar verschil maken. Binnen de kernwaarde ‘Doen’ onderscheiden we de publieke waarden Oplossingsgericht en Duurzaam

7.3.1 Oplossingsgericht
Bij het bereiken van organisatiedoelen en doelen voor de samenleving worden verschillende mogelijke oplossingen verkend. De minst ingrijpende mogelijkheid wordt gekozen. Dit houdt in dat de werkwijze waarbij optimale dataminimalisatie mogelijk is de voorkeur heeft.

Bijvoorbeeld:
We vragen eenmalig gegevens op, waarna we intern de beschikbaarheid vaststellen.

7.3.2 Duurzaam
Bij het verzamelen, opslaan en verwerken van data wordt gekozen voor de manier waarbij deze gegevens in de toekomst ook bruikbaar blijven. Ook hier wordt als het om persoonsgegevens gaat specifiek aandacht besteed aan het belang van doelbinding.

Bijvoorbeeld:
We slaan gegevens veilig en vindbaar op en koppelen het doel waarmee de gegevens zijn verzameld hier onlosmakelijk aan.

8. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Verschillende trends en ontwikkelingen hebben effect op de manier en met welke snelheid Smallingerland data inzet in haar bedrijfsvoering, beleidsvorming en dienstverlening. Deze omvatten technologische vooruitgang op lokaal, nationaal en mondiaal niveau, de samenwerkingsstructuur met DataFryslân en omgevingsontwikkelingen op beleidsmatig niveau.

Het toenemende belang van data en werken met data brengt zowel nieuwe kansen als nieuwe uitdagingen met zich mee. Op Europees, Nederlands en lokaal niveau zijn verschillende nieuwe initiatieven ontstaan die ontwikkelingen op het gebied van interbestuurlijke datadeling, open data, verantwoord datagebruik en inzet van data binnen maatschappelijke opgaven faciliteren en aanjagen.

Europa
In Europa is er een groeiende behoefte aan openheid en transparantie, wat tot uitdrukking komt in de Data Governance Act die het delen en reguleren van data tussen verschillende Europese partijen faciliteert. Er is ook toenemende aandacht voor verantwoord gebruik van AI en algoritmes, waarbij de Algemene Verordening Gegevens (AVG) van kracht is en strikte eisen stelt aan het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens. Wetgeving vanuit Europa heeft effect op de manier waarop Smallingerland in de toekomst haar processen organiseert en data beschikbaar stelt. De impact van de wetgeving wordt voor invoer bepaald door de Rijksoverheid en vervolgens door de Vereniging van Nederlandse Gemeente (VNG) vertaald naar handreikingen hoe implementatie moet gebeuren.

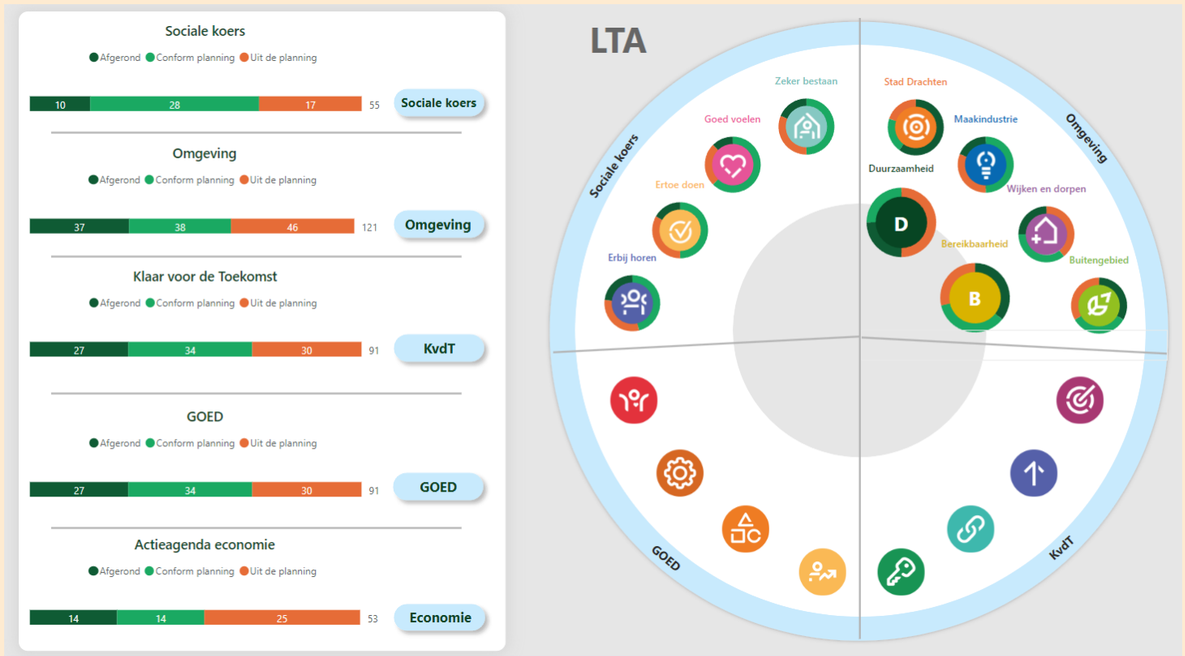
Nederland
In Nederland is er een opvallende tweeledige ontwikkeling gaande. Enerzijds groeit de aandacht voor data-ethiek, waarbij organisaties steeds meer bewust worden van de ethische implicaties die gepaard gaan met het verzamelen en gebruiken van data. Deze bewustwording onderstreept het belang van verantwoordelijk en ethisch datagebruik. Anderzijds zien we een groeiende behoefte om voorop te lopen in de ontwikkeling van AI. Een behoefte die gestimuleerd wordt door de Nederlandse AI Coalitie. Deze behoefte komt voort uit de grote meerwaarde die de inzet van AI kan bieden wanneer het op een verantwoorde manier wordt ingezet. AI heeft namelijk het potentieel om niet alleen de efficiëntie te verhogen en de besluitvorming te verbeteren, maar ook om gepersonaliseerde dienstverlening te creëren voor de samenleving, wat resulteert in een hoger niveau van dienstverlening.

Het initiatief Open Overheid is opgericht om de transparantie en burgerparticipatie op het gebied van data en beleid te vergroten. De AVG is Nederland van toepassing en is aandacht voor verantwoord gebruik van AI en algoritmes. Om het gebruik van data binnen het openbaar bestuur verder te bevorderen is de Interbestuurlijke Datastrategie door de Rijksoverheid en de VNG in het leven geroepen. Dit heeft als doel om op interbestuurlijk niveau data te delen en datagedreven werken te stimuleren om zo de kwaliteit van beleidsvorming, besluitvorming en dienstverlening te verbeteren.
De hang naar meer interbestuurlijke samenwerking vraagt van Smallingerland als bronhouder van veel data om meer zicht en grip op de gemeentelijke datastromen en de datageleterdheid van medewerkers. Het kunnen lezen van data en erover te kunnen communiceren is essentieel in de gesprekken over dataregistraties en vervolgens datadeling op interbestuurlijk niveau. Dit is een verantwoordelijkheid die zich niet beperkt tot het team Informatie & Analyse. Juiste de inhoudelijke domeinen met hun datastromen ervaren de impact hiervan.

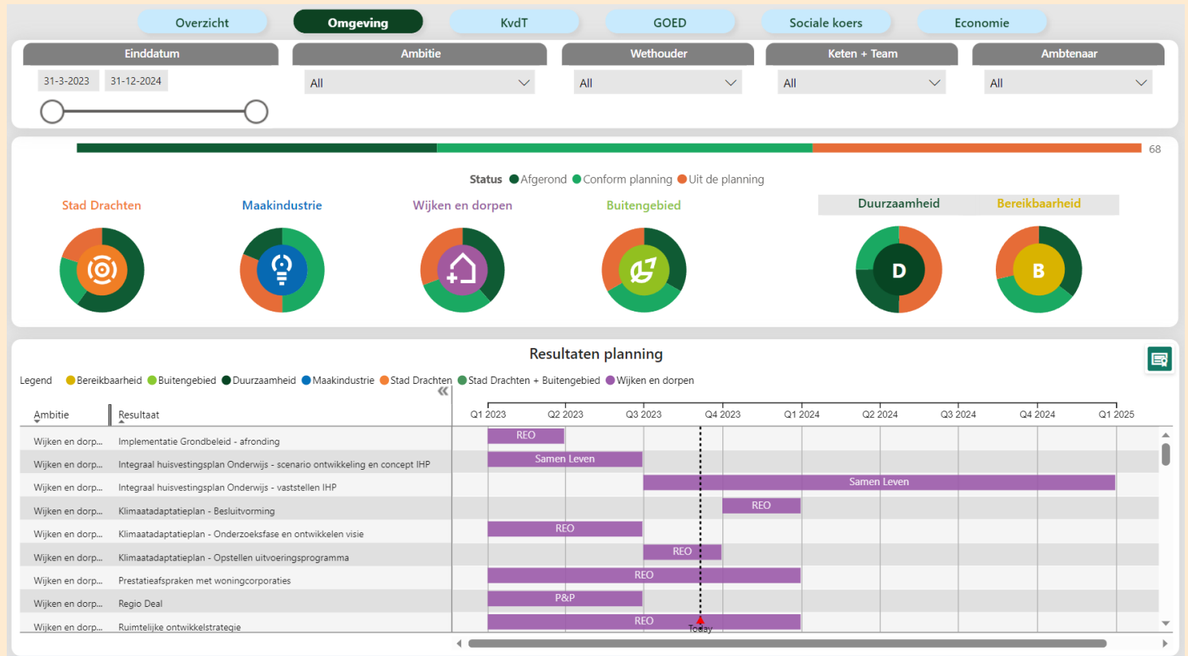
Lokaal
Op lokaal Fries niveau wordt ingezet op samenwerking en co-creatie op het gebied van datagedreven beleid. DataFryslân speelt hierin een belangrijke rol door het combineren en publiceren van data van gemeenten uit de provincie Friesland. Hierin is de trend van het openstellen van data duidelijk zichtbaar. Deze samenwerking leidt tot betere inzichten en onderbouwing van beleid en helpt bij het aangaan van maatschappelijke opgaven.

Smallingerland werkt als mede-oprichter van en deelnemer aan DataFryslân samen met andere overheidsinstanties in Friesland aan het bevorderen van datagedreven werken binnen de gemeente. Door nauw samen te werken met dit initiatief kan de gemeente Smallingerland haar dienstverlening verbeteren en haar beleidsvoering en besluitvorming optimaliseren. Door het verzamelen en analyseren van data krijgt de gemeente beter inzicht in de behoeften en wensen van haar inwoners en bedrijven. Meer inzicht is nodig om beleid gerichter af te kunnen stemmen op de behoeften van de samenleving. Hierdoor kunnen beslissingen worden genomen op basis van feitelijke informatie, waaronder data, en kunnen risico's beter worden ingeschat. Dit draagt bij aan een effectieve en efficiënte besluitvorming en beleidsvoering. Daarnaast zorgt het gebruik van data voor meer transparantie en verantwoording naar de inwoners toe, omdat beslissingen beter onderbouwd kunnen worden.

De gemeente Smallingerland bevindt zich momenteel in de beginfase van een transformatieproces naar een meer datagedreven aanpak. Gegevensverwerking en informatieproductie spelen een steeds grotere rol in haar beleidsvoering, bedrijfsvoering en dienstverlening. Met het oog op deze aspecten worden binnen de gemeente Smallingerland verschillende initiatieven en ontwikkelingen ontplooid om de beschikbare gegevens zo goed mogelijk in te zetten.

Figuur 4
Dashboard Samenlevingsvisie 1a

Figuur 5
Dashboard Samenlevingsvisie 1b

Zo worden gegevens gebruikt om meer inzicht te krijgen in zowel de huidige stand van zaken in Smallingerland als de effecten en uitkomsten van beleid. Er worden bijvoorbeeld gegevens ingezet om aspecten van openbare orde en veiligheid te monitoren. Op basis van deze monitor kan dan weer beleid afgestemd worden. Een ander initiatief wat zich aan de hand van data richt op het verbeteren van de dienstverlening van de gemeente is het dashboard servicenormen. In dit dashboard worden bepaalde servicenormen zoals wachttijden en afspraakduur weergegeven. Hierdoor is het voor de gemeente mogelijk op de juiste aspecten te focussen en zo haar dienstbaarheid gericht te verbeteren. Daarnaast is er ook een initiatief binnen de gemeente dat zich bezighoudt met datagedreven resultaatsturing, namelijk het dashboard samenlevingsvisie. Hierin wordt de visie met bijbehorende ambities getoetst en geëvalueerd over een bepaalde periode. Dit is een voorbeeld waarin data complexe beleidsuitdagingen inzichtelijk maakt en zo de sturing hiervan mogelijk maakt.

Inmiddels is duidelijk dat werken met data vanuit verschillende Europese, landelijke en lokale initiatieven wordt gestimuleerd. De gemeente Smallingerland omarmt deze beweging door een veelvoud aan initiatieven te nemen op het gebied van datagedreven werken. Deze initiatieven bevinden zich echter vooral op beschrijvend en analytisch niveau. De volgende stap voor Smallingerland is dan ook het benutten van de voorspellende potentie van haar data om zo nog effectiever te kunnen sturen op de toekomst.

9. VAN DATAVISIE NAAR DATASTRATEGIE: HOE DE DATAVISIE IN DE PRAKTIJK VORM KRIJGT.

Smallingerland beschrijft in deze datavisie de koers van de organisatie op het gebruik van data als strategisch middel om haar bedrijfsvoering, dienstverlening, besluitvorming en transparantie van handelen te verbeteren. Dit strategische middel kan enkel ingezet worden wanneer Smallingerland van visie naar actie overgaat. Welke activiteiten en planning nodig zijn om de visie te realiseren, komt vast te liggen in de nog te ontwikkelen datastrategie.

Het toenemende belang van data en werken met data brengt zowel nieuwe kansen als nieuwe uitdagingen met zich mee. Op Europees, Nederlands en lokaal niveau zijn verschillende nieuwe initiatieven ontstaan die ontwikkelingen op het gebied van interbestuurlijke datadeling, open data, verantwoord datagebruik en inzet van data binnen maatschappelijke opgaven faciliteren en aanjagen.

Door het concretiseren van de datavisie naar een datastrategie kan Smallingerland effectief sturen op het gebruik van data en de gewenste resultaten bereiken. Het helpt de organisatie bij het creëren van een gestructureerd kader voor datagedreven werken en zorgt ervoor dat alle inspanningen op het gebied van data gericht zijn op het steeds meer toevoegen van waarde door data in te zetten binnen de gemeentelijke opgaven.

Actiepijlers: van visie naar actie

De datavisie vertaalt zich naar vijf pijlers waarop de datastrategie wordt gebouwd. Deze pijlers hangen samen met de categorieën zoals beschreven in hoofdstuk 5 en bijlage 1. Binnen deze pijlers groeit Smallingerland naar het datavolwassenheidsniveau 4 Onderscheidend. Die groei ontstaat niet vanzelf. Het vraagt prioritering, actiegerichtheid en middelen om deze groei te faciliteren. Met de pijlers geeft Smallingerland richting aan activiteiten die als doel hebben om waarde toe te voegen voor de samenleving en gericht zijn op het structureren en opbouwen van een datagedreven organisatie. Denken vanuit deze pijlers is cruciaal om datagedreven werken op een transparante wijze te implementeren in het dagelijkse bestaan en werk van de inwoners, organisaties en de medewerkers van Smallingerland.

Pijler 1: Waardecreërend ontwikkelen
Smallingerland legt de focus op het creëren van maatschappelijke waarde door middel van data. Dit doen we door data in te zetten voor het verbeteren van onze bedrijfsvoering, dienstverlening en voor het realiseren van onze maatschappelijke opgaven. We streven ernaar om waarde te leveren aan onze inwoners, bedrijven, organisaties en aan onze interne organisatie. We communiceren daarbij op transparante wijze over welke data we gebruiken bij impactvolle rekenmodellen voor onze inwoners. Daarbij presenteren we de resultaten van onze toonaangevende dataprojecten in de vorm van toegankelijke rapportages en showcases voor de samenleving. Naast het verhogen van de transparante werkwijze werken we aan de verbetering van de interne werkprocessen om de dienstverlening gericht al dan niet automatische te verbeteren.
Om data als strategisch middel in te kunnen zetten en deze waarde als Smallingerland toe te voegen zijn randvoorwaardelijke zaken nodig. Deze zaken worden geconcretiseerd binnen de pijlers 2 tot en met 5. Inzet op deze pijlers raken direct de interne organisatie.

Pijler 2: Datageletterdheid
Bij datageletterdheid van de organisatie gaat het om de kennis en vaardigheden om waardevolle inzichten te verkrijgen uit dataproducten, en bewust en verantwoord om te gaan met het gebruik van data. Om ook in de toekomst datagedreven te kunnen blijven werken, investeren we in opleidingen en het vergroten van de expertise van zowel onze huidige als toekomstige medewerkers. Dit geldt zowel op huidige trends en ontwikkelingen, maar ook van diegene die we nu nog niet overzien. We faciliteren de organisatie om up-to-date te blijven met de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van data-analyse en datamanagement. Op deze manier kunnen we waardevolle inzichten genereren en de juiste beslissingen nemen op basis van data, waardoor we als organisatie blijven groeien en voorop blijven lopen in het datagedreven werken.

Pijler 3: Datagovernance
Werken met data gaat gepaard met het toekennen van nieuwe rollen, verantwoordelijkheden en afspraken die het dataproces ten goede komen. De verantwoordelijkheden met betrekking tot het gebruik en beheer van data worden duidelijk toegewezen en beschreven in vaste rollen binnen elke dienst. We stellen ook richtlijnen op over wie bevoegd is om beslissingen te nemen en hoe we samenwerken als één gemeente om waarde uit data te kunnen halen. Door deze afspraken en samenwerkingsmechanismen zorgen we ervoor dat het datagedreven werken binnen de gemeente gestructureerd en efficiënt verloopt.

Pijler 4: Data & Analyse
Om als organisatie toe te groeien naar meer complexe rekenmodellen en de organisatie te faciliteren om binnen de self-servicegemeente rapportages te maken, investeren we in het verhogen van de datakwaliteit en de ontwikkeling van analysevaardigheden binnen de organisatie. Om ervoor te zorgen dat data gemakkelijk vindbaar en toegankelijk zijn, maken we allereerst gebruik van bewezen datamodellen, metadata en een gemeentelijke datacatalogus. Deze aanpak stelt ons in staat om een gestandaardiseerde en georganiseerde omgeving te creëren waarin data eenvoudig kunnen worden gedeeld en gebruikt. Zo streven we naar een hogere datakwaliteit en een efficiënter gebruik van data binnen de gemeente.

Pijler 5: Technisch fundament
Een solide basis is essentieel om waarde uit data te kunnen halen. Daarom investeren we in data-integratie in een duurzaam data-landschap dat de self-servicegemeente dient. Hierin is het doel om als gemeente data te kunnen opslaan en steeds complexere rekenmodellen te kunnen ontwikkelen. Dit platform biedt een veilige analyseomgeving waar privacy en veiligheid voorop staan. Bovendien zorgen we voor heldere beleidskaders en inkoopvoorwaarden, zodat onze medewerkers weten hoe ze moeten omgaan met data, privacy, informatiebeheer en veiligheid. Door deze investeringen stellen we onszelf in staat om op een verantwoorde en betrouwbare manier met data om te gaan en optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden die data bieden.
In onderstaande tabel zijn enkele mijlpalen af te lezen waaraan de ontwikkeling op de vijf pijlers naar datavolwassenheidsniveau 3 en 4 kunnen worden gevolgd.

	Volwassenheid 3	Volwassenheid 4
Waardecreërend ontwikkelen	1. We ontwikkelen dataproducten op basis van bestaande en bewezen modellen en technieken. 2. Geprioriteerde besluiten en beleidsstukken zijn onderbouwd met data	Besluiten en beleidsstukken worden in de meeste gevallen onderbouwd door data.
Datageletterdheid	De meeste medewerkers oefenen met gegevens analyseren en interpreteren door learning on the job..	Medewerkers werken zelfstandig met gegevens binnen hun beleidsveld en kunnen zelf data naar behoefte verwerken.
Datagovernance	De basisrollen en verantwoordelijkheden zijn binnen. De directie, management, IT-afdeling en binnen de vakclusters belegd.	De aansturing wordt ingeregeld op alle organisatieniveaus. Bijbehorende taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn helder en worden belegd.
Data en analyse	Gegevens uit verschillende applicaties en databases zijn binnen de geprioriteerde dataprojecten in kaart gebracht.	Gegevens uit verschillende applicaties worden binnen dataprojecten gecombineerd. Datamodellen zijn bekend en vastgelegd in het dataware-house.
Technisch fundament	1. De informatie- en applicatie-architectuur is in kaart gebracht en de strategie op toekomstige ontwikkeling hierop is vastgesteld. 2. Er zijn keuzes gemaakt welke applicaties en ondersteunende software organisatiebreed wordt ingezet voor datagedreven werken.	1. De informatie- en applicatie-architectuur is herzien en stappen worden gezet voor toekomstige borging. 2. Organisatiebreed gebruiken clusters dezelfde applicaties en software voor datagedreven werken.

Niet lineair maar stapsgewijs

Waar de datavisie houvast biedt voor ontwikkelingen over de lange termijn is de datastrategie een plan dat onderhevig is aan verandering. De organisatie past het aan op de veranderende behoeften en technologische ontwikkelingen. Het is een levend document dat regelmatig wordt geëvalueerd en bijgewerkt om ervoor te zorgen dat het in lijn blijft met de doelen en prioriteiten van de organisatie. Het vraagt aandacht en tijd om het werken met data als strategisch middel in te zetten en te blijven inzetten.

BIJLAGE 1
DATAVOLWASSEN-HEIDSMODEL

Voor het bepalen van het huidige niveau waarop een organisatie werkt met data is het toetsingskader Datavolwassenheid opgesteld. In dit model komen de ontwikkelcategorieën op Strategie, Mensen, Structuren en Processen, Data en de Informatievoorziening samen. Deze ontwikkelcategorieën werken als tandwielen in elkaar door. Het één heeft effect op het ander en afhankelijk van de activiteiten draait het voor- of achteruit. Het groeimodel bestaat uit vijf niveaus waar ieder niveau een huidige stand van zaken op datagedreven werken representeert.

Niveaus

Ad hoc
De organisatie maakt geen gebruik van data in haar werkprocessen. De organisatie is niet databewust en baseert beslissingen op onderbuikgevoel en domeinkennis.

Pionierend
De organisatie maakt mondjesmaat gebruikt van data. Het databewustzijn binnen afdelingen verschilt van elkaar. Voorlopers staan op en ontwikkelen dataprojecten zonder organisatiebrede ondersteuning op IT-gebied.

Georganiseerd
De organisatie heeft verschillende dataprojecten opgestart die ondersteund worden de een organisatiebrede IT-structuur. De basis is op orde. Medewerkers werken aan hun datavaardigheden en weten de ondersteuning voor vragen te vinden.

Onderscheidend
Het overgrote deel van de organisatie heeft datagedreven werken omarmt als leidend instrument. Medewerkers gebruiken dagelijks de inzichten uit data in hun werk. Verschillende dataprojecten en datamodellen werken naast elkaar om meer waarde uit data te halen voor de samenleving.
Excellerend
De gehele organisatie werkt datagedreven werken. De IT-structuur ondersteunt medewerkers in het maken van eigen data-analyses en leveren de juiste tooling. Afdelingsoverstijgend weten medewerkers elkaar te vinden voor het samenbrengen van data op maatschappelijke vraagstukken.

Pijlers

Strategie & beleid
In de pijler Strategie en beleid wordt uitgewerkt hoe datagedreven werken zich positioneert in de organisatievisie en -strategie en hoe deze organisatiekeuzes zijn vertaald binnen beleidsplannen, een datastrategie en in investeringsruimte om de groei door te maken.

Mens & Organisatie
In de pijler Mens & Organisatie wordt uitgewerkt hoe de medewerkers van de organisatie de groei naar een datagedreven organisatie ervaren en welke behoeften er nog zijn op het gebied van procesaanpakken, rolbeschrijvingen en datageletterdheid van medewerkers.

Structuren & processen
In de pijler Structuren en Werkprocessen wordt uitgewerkt hoe datagedreven werken is opgenomen in de werkprocessen. Processen op datamanagement, veiligheid en privacy worden bekeken en welke projectmatige afspraken zijn gemaakt om een structuur op te bouwen.

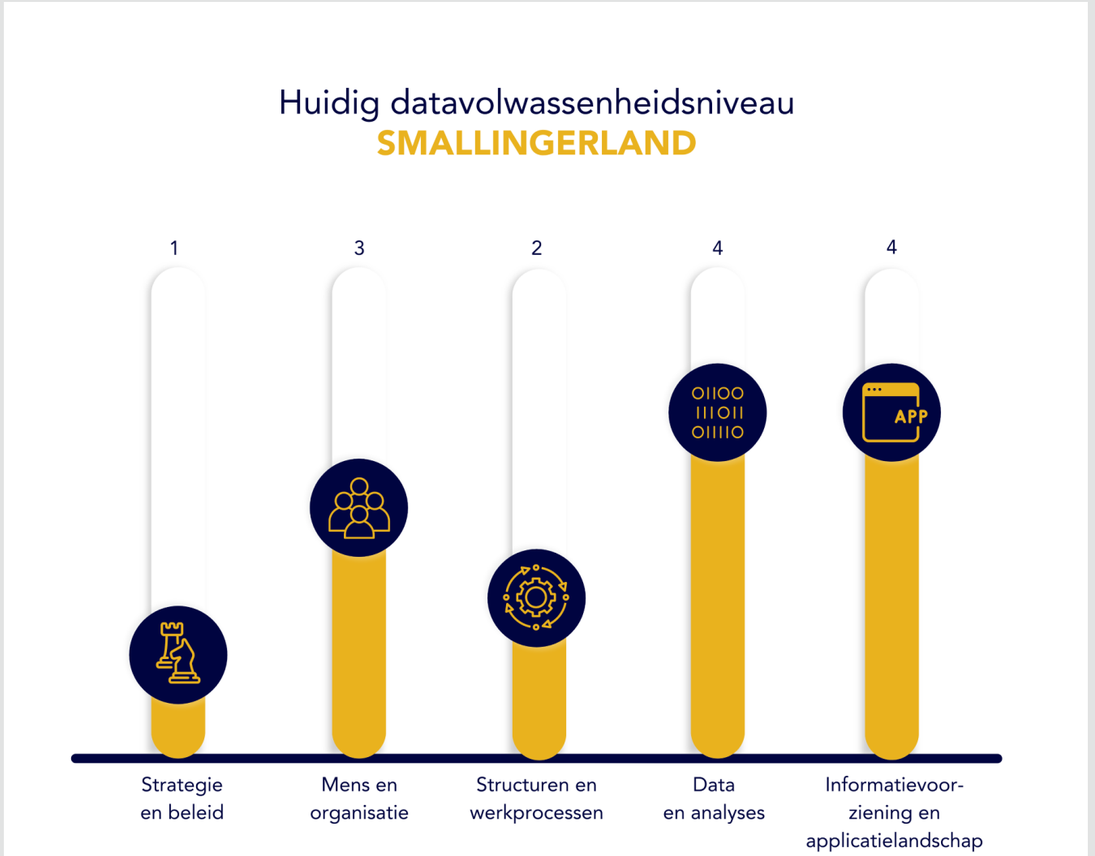
Data & analyse
In de pijler Data & Analyses wordt uitgewerkt hoe de organisatie datamanagement, de bijbehorende verantwoordelijkheden en de analyse van data heeft georganiseerd.

Informatievoorziening
In de pijler Informatievoorziening wordt de technische inrichting van de datawarehouse, databases en applicaties bekeken en welke koppelingen gemaakt zijn binnen dit landschap. Ook wordt hier ingegaan op welke aanbestedingen aankomend zijn die relevant zijn voor de inrichting van een datagedreven organisatie.

BIJLAGE 2
WERKEN MET DATA IN SMALLINGERLAND; DE HUIDIGE STAND VAN ZAKEN

Smallingerland investeert al in een databewuste organisatie om een basis te creëren waarop de organisatie kan groeien. Deze basis wordt omschreven als 'pionierend' en typeert het huidige datavolwassenheidsniveau van de organisatie. In totaal zijn er vijf datavolwassenheidsniveaus die lopen van ad hoc werken met data tot excellerend werken met data.

Binnen ieder volwassenheidsniveau wordt de ontwikkeling van de organisatie bekeken op de categorieën Strategie en beleid, Mens en organisatie, Structuren en werkprocessen, Data en analyses en Informatievoorziening en applicatielandschap. Wanneer ieder van deze categorieën een 5 scoort groeit de organisatie door naar het volgende datavolwassenheidsniveau. Een overzicht van en toelichting op het datavolwassenheidsmodel staan in bijlage 1.

Figuur 6
Huidige ontwikkeling binnen datavolwassenheidsniveau 2 Pionierend

Binnen Smallingerland werken we momenteel vanuit niveau 2 Pionierend aan de databewuste organisatie (zie figuur 6). Dit niveau kenmerkt zich door onder meer een aanwezige, maar niet toekomstbestendige IT-structuur, enkele data-ontsluitingen in dashboards, een behoefte bij initiatiefnemers om meer met data te doen en geen vast proces voor innovatie. Het biedt voldoende houvast om als organisatie verder te groeien.

1. Strategie & Beleid

Data wordt mondjesmaat gebruikt om besluiten te sturen en beleid te onderbouwen. Medewerkers hebben een beeld bij datagedreven werken als concept en hebben ondersteuning nodig om de meerwaarde ervan in te zien voor hun werkzaamheden. Het besef dat alle afdelingen een verantwoordelijkheid hebben voor de ontwikkeling naar een databewuste organisatie groeit binnen alle domeinen.

Doordat de randvoorwaarden voor datagedreven nog niet voldoende zijn om verder te bouwen, zien we op dit moment dat besluiten en beleid worden gestuurd door onderbuikgevoelens en patronen. Data worden gebruikt om aantallen te tonen. Dit is een logische ontwikkeling die nodig is om vertrouwd te raken met datagedreven werken.

Er is vanuit de organisatie behoefte aan het uitspreken van de ambitie op datagedreven werken. Deze ambitie moet richting geven hoe Smallingerland wil doorgroeien op het gebied van werken met data. Door het uitspreken van deze ambitie kan verder gekeken worden naar de manier waarop Smallingerland wil doorgroeien op het gebied van datagedreven werken.

2. Mens & Organisatie

De mate waarin in de organisatie draagvlak is voor het doorontwikkelen tot een datagedreven organisatie is wisselend. Enerzijds zijn er binnen alle gesproken clusters mensen die hoge verwachtingen hebben van de datagedreven ambitie. Anderzijds is aandacht nodig om medewerkers die hier nog niet actief mee bezig zijn geweest mee te nemen in de ontwikkelingen. Het doorgroeien tot een datagedreven organisatie vraagt investering in systemen en techniek, maar ook een langdurigere investering in versterken van datageletterdheid van medewerkers in alle lagen van de organisatie en een cultuurverandering naar het werken op basis van feiten en domeinkennis.

Wanneer rondom datapraktijken ethische of morele afwegingen moeten worden gemaakt is daarvoor de functionaris gegevensbescherming de aangewezen persoon. Samen met nog te starten privacy officers in de ketens en de betrokken medewerkers kunnen voor de huidige mate van datagedreven werken afdoende afwegingen worden gemaakt. Er is een sterk ontwikkeld gevoel voor vasthouden aan de menselijke maat in datagedreven werken en het (eventuele) gebruik van algoritmes aanwezig in de organisatie. Bij het gebruiken van datatoepassingen, maar zeker ook bij de ontwikkeling daarvan is de algemene toon dat een vier-ogenprincipe altijd moet worden gehanteerd.

3. Structuren & Werkprocessen

Smallingerland heeft binnen het team Informatie & Analyse medewerkers aangesteld die zich bezighouden met het verzamelen, verwerken, analyseren van data en het opstarten van dataprojecten binnen de afdelingen. Verantwoordelijken binnen de databeveiliging en privacy worden betrokken bij dataprojecten. Deze processen zijn in de basis georganiseerd. Nieuwe Initiatieven worden besproken met het team Informatie & Analyse en de juiste expertise wordt erbij gevraagd. In de toekomst zien de afdelingen de meerwaarde voor het beter structureren van de werkprocessen, zodat helder is waar gegevens worden verzameld die nodig zijn voor meer inzicht in maatschappelijke opgaven. Op dit moment is de verantwoordelijkheid voor processen ad hoc belegd, waardoor eigenaarschap in mindere mate aanwezig is.

4. Data & Analyse

Door de organisatie heen worden veel verschillende en losstaande initiatieven en interventies en rapportages ontwikkeld, op basis van verschillende en niet met elkaar gekoppelde databronnen en systemen. Ook worden KPI's opgesteld om het beoogde effect van het beleid te kunnen meten. Verder is PowerBI beschikbaar gemaakt voor alle medewerkers om vanuit eigen kennisbehoefte een rapportage te kunnen opstellen. Dit illustreert de behoefte aan een meer datagedreven insteek. Keerzijde hiervan is dat er geen overzicht is van de initiatieven die worden ontplooid, op welke wijze en met welk doel. Dit komt de effectiviteit van de verschillende initiatieven niet ten goede en zorgt niet voor verbinding binnen de domeinen en de organisatie.

Er zijn veel data beschikbaar, zowel intern als via de regionale samenwerkingsverbanden. Er bestaat geen totaaloverzicht van welke data waar aanwezig zijn, uit welke bronnen ontsloten kunnen worden en op welke manier die kunnen worden ingezet. Data worden momenteel alleen adhoc gebruikt en bieden veel meer potentieel dat momenteel wordt bereikt. Zo wordt bijvoorbeeld niet altijd een koppeling gemaakt tussen benchmarks, eigen data en beleidsdoelstellingen. De behoefte aan meer datagedreven werken wordt momenteel niet vervuld omdat er onvoldoende capaciteit is om de benodigde slag te maken in aanbrengen van structuur en doelen in het datagedreven werken.

5. Informatievoorziening

Smallingerland heeft de applicatie PowerBI beschikbaar gesteld voor alle medewerkers binnen de organisatie. Dit is een eerste stap richting de contouren van een self-servicegemeente waarbinnen medewerkers vanuit een eigen kennisbehoefte een rapportage kunnen opstellen met analysemodellen die opgesteld zijn door het team Informatie & Analyse. Gegevens voor deze analyses worden opgeslagen in eigen databases en de databases van de applicaties waarmee Smallingerland diensten uitvoert. Dit zorgt ervoor dat data versnipperd aanwezig zijn in de organisatie. Het samenbrengen van data binnen een datawarehouse of datalake is op dit moment niet aan de orde, maar kan in de toekomst een uitkomst bieden voor het tegengaan van versnippering.

BIJLAGE 3
BEGRIPPEN- EN AFKORTINGENLIJST

Algoritme: Een reeks instructies of regels die wordt gebruikt om een probleem op te lossen of een taak uit te voeren. In de context van computers en programmeren verwijst het naar een specifieke set instructies die worden gebruikt om een bepaalde berekening of proces uit te voeren.

Analyseniveaus: Binnen het domein van data-analyse worden vier analyseniveaus onderscheiden: beschrijvend, verklarend, voorspellend en voorschrijvend. Het beschrijvende niveau richt zich op het identificeren en karakteriseren van de kenmerken van een fenomeen. Op het verklarende niveau wordt niet alleen gekeken naar de karakteristieken, maar ook naar de oorzaken en mechanismen achter het fenomeen. Het voorspellende niveau houdt zich bezig met het voorspellen van toekomstige gebeurtenissen of trends die verband houden met het fenomeen. Met een voorschrijvende analyse wordt bepaald wat er gaat gebeuren.

Artificial Intelligence (AI)/ Kunstmatige intelligentie: Systemen of machines die menselijke intelligentie kunnen nabootsen om taken uit te voeren. Daarbij leren ze van die uitvoering, waardoor ze zichzelf continu verbeteren.
We onderscheiden de volgende vormen van AI:

- Machine learning: Computers leren patronen te herkennen en voorspellingen te doen op basis van data, zonder expliciete instructies te ontvangen.

- Natural language processing: Computers begrijpen, analyseren en genereren menselijke taal, inclusief spraakherkenning en taalbegrip.

- Speech: Computers kunnen spraak omzetten naar tekst, en tekst omzetten naar spraak met behulp van stemherkenning en spraaksynthese.

- Expert systems: Computers imiteren de kennis en besluitvorming van experts op een specifiek gebied om complexe problemen op te lossen.

- Planning, schedule, optimalisation: Computers ontwikkelen strategieën, plannen en optimaliseren taken en schema's om efficiëntie te verbeteren.

- Robotics: Computers besturen fysieke apparaten en robots om taken uit te voeren, variërend van eenvoudige bewegingen tot complexe handelingen.

- Vision: Computers kunnen visualisaties zoals beelden en video's begrijpen, verwerken en interpreteren, inclusief objectherkenning en beeldanalyse.

Benchmark: Een standaard of referentiepunt waarmee de prestaties van een systeem, proces of entiteit kunnen worden gemeten of beoordeeld. In de context van technologie en computers kan een benchmark worden gebruikt om de snelheid, efficiëntie of kwaliteit van een bepaalde software, hardware of algoritme te meten.

Big Data: Grote volumes gegevens die complex, divers en snel groeiend zijn. Het omvat gestructureerde, ongestructureerde en semi-gestructureerde gegevens die te groot, te snel of te complex zijn voor traditionele databasemanagementsystemen.

ChatGPT: Een geavanceerd taalmodel ontwikkeld door OpenAI, dat in staat is om natuurlijke en vloeiende conversaties te voeren met gebruikers. Het maakt gebruik van machine learning (zie Artificial intelligence) om tekstuele input te begrijpen en relevante en coherente antwoorden te genereren.

Common ground: De informatiekundige visie waarmee gemeenten collectief de informatievoorziening eenvoudiger, flexibeler en slimmer gaan inrichten. Met de herinrichting van de informatievoorziening kunnen gemeenten hun dienstverlening en bedrijfsvoering ingrijpend verbeteren. Dat stelt ze in staat om op een moderne en flexibele manier in te spelen op maatschappelijke opgaven.

Dashboard: Een visuele weergave van gegevens, statistieken, metingen of andere informatie die wordt gepresenteerd op een enkel scherm. Dashboards worden vaak gebruikt om complexe gegevens op een overzichtelijke en gemakkelijk te begrijpen manier weer te geven, waardoor gebruikers inzicht krijgen en beslissingen kunnen nemen op basis van de gepresenteerde informatie.

Data: Ruwe feiten, statistieken, observaties of informatie die wordt verzameld, opgeslagen en geanalyseerd. Data kunnen verschillende vormen aannemen, zoals tekst, cijfers, afbeeldingen, geluiden, video's, enzovoort. Het vormt de basis voor analyse, inzichten en besluitvorming.

Datacatalogus: Een georganiseerde en gestructureerde verzameling metagegevens (inhoud, structuur, kwaliteit, herkomst en toegankelijkheid) over beschikbare datasets binnen een organisatie of systeem. Het helpt gebruikers bij het ontdekken, begrijpen, ordenen en gebruiken van beschikbare data.

Data-ecosysteem: Een complex netwerk van onderling verbonden data, processen, systemen, apparaten en mensen die samenwerken om gegevens te genereren, verzamelen, opslaan, verwerken, analyseren en gebruiken. Een data-ecosysteem omvat de volledige levenscyclus van data, vanaf de bron tot de uiteindelijke waardecreatie en besluitvorming. Het kan bestaan uit interne en externe gegevensbronnen, databeheertools, analysesystemen en gebruikers.

Data-ethiek: De ethische overwegingen en principes die van toepassing zijn op het verzamelen, verwerken, opslaan en gebruiken van data. Het omvat kwesties zoals privacy, transparantie, vertrouwelijkheid, bias, discriminatie en verantwoordelijkheid met betrekking tot data.

Datageletterdheid: Het vermogen om gegevens te begrijpen, te interpreteren en kritisch te evalueren. Het omvat het vermogen om gegevensbronnen te identificeren, gegevens te verzamelen, gegevens te analyseren en conclusies te trekken op basis van de gegevens. Datageletterdheid omvat ook het vermogen om gegevens effectief te communiceren en beslissingen te nemen op basis van gegevens.

Datagovernance: Het proces en de strategieën voor het beheren, beschermen en controleren van gegevens binnen een organisatie. Datagovernance omvat het opstellen van beleid, procedures en richtlijnen voor het beheer van gegevens, evenals het toewijzen van verantwoordelijkheden en het waarborgen van naleving van regelgeving met betrekking tot gegevens.

Datakwaliteit: De mate waarin gegevens geschikt zijn voor het beoogde gebruik. Datakwaliteit wordt beoordeeld op basis van criteria zoals nauwkeurigheid, volledigheid, consistentie, betrouwbaarheid en actualiteit. Het waarborgen van hoge datakwaliteit is essentieel om betrouwbare analyses en besluitvorming mogelijk te maken.

Datalake: een centrale opslagplaats voor het verzamelen, opslaan en analyseren van grote hoeveelheden ongestructureerde en gestructureerde gegevens binnen een organisatie.

Datamanagement: Het proces van het verzamelen, opslaan, organiseren, beheren en gebruiken van gegevens binnen een organisatie. Het omvat activiteiten zoals gegevensintegratie, gegevensopslag, gegevensbeveiliging, gegevensarchivering en gegevensverwijdering. Effectief datamanagement zorgt ervoor dat gegevens beschikbaar zijn, van goede kwaliteit zijn en op een veilige en compliant manier worden beheerd.

Data-ontsluiting*:* Het proces van het toegankelijk maken en beschikbaar stellen van gegevens aan gebruikers en systemen. Data-ontsluiting omvat het identificeren van relevante datasets, het transformeren van gegevens in een bruikbaar formaat, het definiëren van toegangsrechten en het bieden van middelen om gegevens te zoeken, te bevragen en te analyseren.

Datavaardigheden*:* De vaardigheden en competenties die nodig zijn om effectief met data te werken. Dit omvat het vermogen om gegevens te verzamelen, te analyseren, te interpreteren en te communiceren. Datavaardigheden omvatten ook kennis van statistiek, datavisualisatie, programmeertalen en tools voor gegevensanalyse.

Datavolwassenheid: De mate waarin een organisatie in staat is om gegevens op een effectieve en efficiënte manier te gebruiken om beslissingen te ondersteunen en waarde te creëren. Het omvat aspecten zoals gegevensbeheer, datagovernance, datavaardigheden, gegevenskwaliteit en de integratie van gegevens in bedrijfsprocessen.

Datawarehouse: Een centrale opslagplaats voor gestructureerde, geïntegreerde en historische gegevens die afkomstig zijn uit verschillende bronnen binnen een organisatie. Een datawarehouse is ontworpen om rapportage, analyse en besluitvorming te ondersteunen door gegevens op een consistente en gestructureerde manier beschikbaar te stellen.

Datastrategie: Een strategisch plan dat de datavisie omzet naar doelen en zorgvuldig overwogen strategische richtlijnen die we volgen bij het nemen van beslissingen voor datagedreven werken. Hierdoor ontstaat er meer samenhang in de activiteiten. Een datastrategie omvat aspecten zoals gegevensverzameling, gegevensbeheer, datagovernance, analyse, privacy en beveiliging. Het is bedoeld om de waarde van gegevens te maximaliseren en waarde toe te voegen voor de samenleving.

Datavisie: De datavisie biedt richting in de ambities die de organisatie heeft met datagedreven werken geschreven vanuit het huidige datavolwassenheidsniveau. Door middel van principes en uitgangspunten schetst de datavisie op hoofdlijnen waar de organisatie naar toe wilt.
Digital Twin: Een digitale replica of representatie van een fysiek object, proces of systeem. Het combineert real-time data en modellen om inzicht te bieden, prestaties te monitoren en simulaties uit te voeren voor optimalisatie en besluitvorming.

Informatie: Gegevens die zijn verwerkt, georganiseerd en geïnterpreteerd om betekenis en context te geven. Informatie is het resultaat van het analyseren en begrijpen van gegevens, waardoor ze waardevol en bruikbaar worden voor besluitvorming en actie. Informatie kan worden gepresenteerd in de vorm van rapporten, visualisaties, dashboards, enzovoort.

IoT (Internet of Things): Een netwerk van fysieke apparaten, voertuigen, sensoren, software en andere objecten die verbonden zijn met het internet en gegevens kunnen verzamelen en uitwisselen. Het IoT stelt objecten in staat om met elkaar te communiceren en gegevens te genereren, wat mogelijkheden biedt voor realtime monitoring, analyse en automatisering in diverse toepassingsgebieden, zoals slimme steden, gezondheidszorg en productie.

KPI: Key Performance Indicator, is een meetbare waarde die wordt gebruikt om de voortgang of prestaties van een specifiek doel of proces te evalueren. KPI's worden gebruikt om de mate van succes te meten en te volgen op basis van vooraf bepaalde doelstellingen. Een KPI moet specifiek, meetbaar, haalbaar, relevant en tijdgebonden zijn. Het moet een duidelijke kwantitatieve of kwalitatieve meting mogelijk maken om de prestaties objectief te beoordelen.

Procesmining: Een methode om gegevens uit IT-systemen te gebruiken om echte procesuitvoering te analyseren en verbeteren. Het onthult processtappen, variabiliteit en optimalisatiemogelijkheden aan de hand van logboekgegevens.

PowerBI: Een business intelligence tool ontwikkeld door Microsoft. PowerBI biedt mogelijkheden voor gegevensvisualisatie, rapportage en analyse. Het stelt gebruikers in staat om gegevens uit verschillende bronnen te verzamelen, te transformeren en te visualiseren in interactieve dashboards en rapporten.
Procesmining: Een methode om gegevens uit IT-systemen te gebruiken om echte procesuitvoering te analyseren en verbeteren. Het onthult processtappen, variabiliteit en optimalisatiemogelijkheden aan de hand van logboekgegevens.

Self-servicegemeente: Een gemeente die technologie en digitale oplossingen gebruikt om medewerkers zelfstandig toegang te geven tot data. Self-servicegemeenten maken gebruik van digitale kanalen, zoals Power BI waar medewerkers zelf data kunnen opvragen, rapportages kunnen opstellen op basis van analyses gedaan door een datateam. Het doel is om de efficiëntie te verbeteren, medewerkers handvatten te bieden om datagedreven te werken en de dienstverlening aan inwoners te optimaliseren.

Smart Cities: Stedelijke gebieden waarin geavanceerde technologieën en data-analyse worden toegepast om de levenskwaliteit te verbeteren, efficiëntie te verhogen en duurzaamheid te bevorderen. Dit omvat onder andere slimme infrastructuur, geconnecteerde apparaten en gegevensgestuurde besluitvorming om verschillende aspecten van het stadsleven te optimaliseren.

Virtual Reality (VR): Een technologie die gebruikers onderdompelt in een gesimuleerde omgeving door middel van visuele en auditieve stimulatie. Met behulp van speciale apparatuur, zoals een VR-bril, kunnen gebruikers interactie hebben met een virtuele wereld.

Gemeente Smallingerland
Gauke Boelensstraat 2
9203 RM Drachten
Telefoon: (0512) 58 12 34